

Література:

1. Анисимова Т. В. Манипуляция как объект лингвистического исследования / Т. В. Анисимова // Вестник МГОУ. – Серия «Русская филология». – № 2/2012. – С. 5–8.
2. Доценко Е. Л. Психология манипуляции / Е. Л. Доценко. – М., 1997. – 250 с.
3. Карасик В. И. О типах дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс. – Волгоград, 2000. – 520 с.
5. Руда О. Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі: монографія / Олена Руда; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 2012. – 232 с.
6. Teun A. van Dijk Discourse and Manipulation / Teun A. van Dijk <http://www.discourses.org/download/articles/>

УДК-811'342.9

Н. В. Рибіна,

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

БІЛІНГВІЗМ ТА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЇ МОВНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Стаття присвячена вивченню проблем білінгвізму та інтерференції в процесі розвитку сучасного суспільства. У результаті здійсненого дослідження встановлено, що у процесі міжкультурної/міжмовної комунікації неминуче має місце зіткнення двох мов, наслідком якого постає новий когнітивно-емоційний лінгвокультурний простір, проявом якого є інтерференція. У роботі запропоновано також варіанти вирішення проблеми інтерферованого мовлення.

Ключові слова: білінгвізм, інтерференція, лінгвокультурний простір, міжмовна комунікація.

BILINGUALISM AND INTERFERENCE AS LANGUAGE TRENDS OF MODERN SOCIETY: PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS

The article is devoted to the study of bilingualism and interference problems in the development of modern society. The paper elaborates a theoretical background for the analysis of those two phenomena. As a result, the research has found that in the process of intercultural / interlingual communication there is an inevitable clash of two languages, the result of which is a new cognitive emotional language cultural space, which is a manifestation of interference. The paper has also proposed solutions to the problem of interfered speech. It has been given the available programs for foreign languages improvement as well as recommendations for future studying of these very problems.

Keywords: bilingualism, interference, language cultural space, inter-language communication.

БИЛИНГВИЗМ И ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ КАК ТЕНДЕНЦИИ ЯЗЫКОВОГО РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА: ПРОБЛЕМЫ И СПОСОБЫ ИХ РЕШЕНИЯ

Статья посвящена изучению проблем билингвизма и интерференции в процессе развития современного общества. В результате проведенного исследования установлено, что в процессе межкультурной / межъязыковой коммуникации неизбежно имеет место столкновение двух языков, в следствие которого возникает новый когнитивно-эмоциональное лінгвокультурное пространство, проявлением которого является интерференция. В работе предложено также варианты решения проблемы интерферованной речи.

Ключевые слова: билингвизм, интерференция, лінгвокультурное пространство, межъязыковая коммуникация.

XXI століття являє собою новий етап розвитку сучасного суспільства. Більшість політико-економічних і соціально-культурних змін останніх років нерозривно пов'язані з прагненням країн загалом та України зокрема до відкритого суспільства та інтеграції в єдиний європейський культурно-освітній простір [5].

Міжнародні відносини, що стрімко розвиваються, ведуть до тісної взаємодії різних культур і цивілізацій. У світі залишилося мало місць, де жителі стикаються за своє життя всього лише з однією рідною мовою. Телебачення, ЗМІ, Інтернет проникають всюди, а разом з ними і іншомовні форми спілкування. Люди подорожують, мігрують, намагаються пристосуватися до нової обстановки, зрозуміти особливості життя в інших місцях, іноземні мови входять в багатьох країнах до освітнього мінімуму шкільних та вузівських програм підготовки, і досить часто мова освіти відрізняється від рідної мови. Без знання іншої або інших мов, в тій чи іншій мірі, тепер не обійтися. Вищезгадані процеси істотно впливають на мовну ситуацію загалом. Розвиток відкритого інформаційно-комунікативного простору створює передумови та умови для поширення двомовності або білінгвізму як провідної тенденції мовного розвитку сучасного суспільства. Проте недоліком цієї ситуації є інтерференція, яка мимоволі виникає за умови володіння двома і більше мовами.

Актуальність нашого дослідження визначається спрямованістю сучасних досліджень в сфері лінгвістики на вивчення особливостей мовної концептуалізації знань, поєднання когнітивного й комунікативного підходів до аналізу мовних і мовленнєвих фактів зокрема білінгвізму та інтерференції. Метою даної роботи є встановлення особливостей цих явищ шляхом аналізу основних тенденцій мовного розвитку сучасного суспільства.

Дослідження такого плану є одним із багатьох, що здійснюються в даний час, та орієнтовані на виявлення національної специфіки й міжмовних відмінностей у англійському і українському мовленні, встановлення закономірностей функціональних змін, що супроводжують зазначене явище, інтерпретацію причин виникнення інтерференції та розкриття механізмів її породження у площині когнітивної лінгвістики. Особливу зацікавленість викликають питання встановлення причин мовної інтерференції за умов білінгвізму, з'ясування її ролі та функцій у соціальному (Б. М. Ажнюк, Ю. Д. Дешерієв, У. Лабов, А. Табуре-Келлер, J. A. Fishman, W. E. Lambert, S. Romaine, J. Walters), психологічному (Є. М. Верещагін, О. О. Залевська, І. О. Зімня, І. І. Усов, К. Cantone, F. Grosjean, R. Javier, J. Macnamara, K. Vaid), нейрологічному (Н. П. Бехтерева, О. Р. Лурія, Т. В. Чернігівська, Р. Якобсон, L. Obler, M. Paradis, J. Schumann) й лінгвістичному (В. В. Алімов, О. Р. Валігура, В. І. Карабан, О. Д. Огуй, О. Д. Петренко, С. В. Семчинський, О. О. Тараненко, О. Б. Ткаченко, О. І. Чередниченко, W. F. Mackey, R. C. Major, N. Poulisse) планах [2, с. 17].

Доцільно зауважити, що в свою чергу, білінгвізм як сучасне соціально-культурне явище розвивається під впливом наступних чинників:

– посилення ролі соціокультурного компонента – вивчення культури інших країн і більш глибоке усвідомлення своєї власної культури, участь в «діалозі культур»;

– створення єдиного освітнього простору (загальноєвропейського освітнього простору, міжнародного освітнього простору) і, як наслідок, прагнення людей до досягнення загальноєвропейського рівня володіння іноземними мовами; розвиток академічної мобільності студентів і викладачів;

– потреба в білінгвальному навчанні як засобі професійної підготовки, що дає майбутнім фахівцям можливість реалізувати свій потенціал і активно працювати на світовому ринку, а також значне збільшення в XXI столітті обмінів між професійного характеру;

– розвиток світового інформаційного простору, стрімке поширення таких сучасних інформаційних і комунікаційних технологій як телебачення та Інтернет, різних засобів масової комунікації;

– використання нових інформаційно-комунікативних технологій, розвиток дистанційної форми навчання, навчання в режимі on-line та ін.

Значення білінгвізму як соціокультурного явища сучасного суспільства неперечна, оскільки поява двомовності сприяє зближенню народів, мирному вирішенню питань співіснування, виробленню навичок шанобливого ставлення до культури і мови, традицій і звичаїв інших народів, формуванню загальних завдань і цілей у процесі інтеграції. У цьому контексті білінгвізм як тенденція мовного розвитку сучасного суспільства дає людині можливість усвідомити своє місце і свою культуру в діалозі культур і цивілізацій у процесі співробітництва та кооперації з іншими людьми. В даний час полікультурна білінгвальна освіта засобами вивчення рідної та іноземної мов є важливою складовою частиною модернізації цілей і змісту національних освітніх систем в країнах Європи (включно з Україною). В умовах глобалізації, економічної інтеграції та створення єдиного європейського ринку праці вони прагнуть забезпечити підготовку фахівців європейського рівня, здатних працювати в масштабах загальноєвропейського ринку праці і ставати активним суб'єктом сучасного суспільства. Все це, безсумнівно, сприяє розширенню можливостей міжкультурного спілкування людей у різних сферах життєдіяльності людини [6].

Наступним фактором, що має важливе значення для розвитку білінгвізму, є приєднання України до Болонського процесу. Реалізація принципів Болонської декларації передбачає становлення в Україні системи білінгвальної освіти, при якому нарівні з українською використовується і англійська (також німецька або французька) мова. Декларованою метою Болонського процесу виступає створення сильної конкурентоспроможної у світі європейської системи освіти. Це, у свою чергу, сприятиме приєднанню України до світової системи освіти.

Потреба в білінгвальному навчанні як засобі професійної підготовки також є вагомим чинником міжнародного співробітництва держав, одним з напрямків якого є стимулювання мобільності і «створення умов для вільного переміщення студентів з метою забезпечення доступу до освіти та викладачів з метою визнання і оцінки їх роботи в країнах Європи» [7]. Інтернаціоналізація вищої освіти безпосередньо пов'язана з розширенням доступу різних верств населення до різноманітних рівнів та ступенів освіти, індивідуалізацією вибору шляхів і методів отримання знань [1]. У документах ЮНЕСКО вказується, що за останні 25 років міграція академічно налаштованої молоді зросла в міжнародних масштабах більше, ніж на 300%. Можливості, які відкриває студентам академічна мобільність, є ефективним мотивуючим засобом до вивчення іноземних мов. Європейська практика організації білінгвальних (двомовних) освітніх програм і курсів, що забезпечують міжнародний аспект у змісті вузівської освіти, дозволяє підготувати студентів до міжнародної співпраці у різних областях діяльності людей в іншомовному світі. Двомовна підготовка здійснюється в рамках наступних програм Європейського союзу [6; 7]:

– Програма Еразмус Мундус (Erasmus Mundus), що являє собою програму співпраці та мобільності у сфері вищої освіти і дає можливість студентам і молодим вченим з усього світу отримати післядипломну освіту в університетах Європи;

– Програма Сократ (Socrates), що є однією з основних програм Європейського Союзу щодо поліпшення якості й розширення співробітництва між країнами Європейського Союзу у всіх сферах освіти;

– Програма Леонардо да Вінчі (Leonardo da Vinci), що є однією з базових програм Європейського Союзу в галузі професійного навчання та розвитку і включає в себе заходи, спрямовані на підтримку співпраці між різними університетами, організаціями та компаніями з професійного навчання;

– Програма Темпус (Tempus), що являє собою програму співробітництва в галузі вищої освіти і дає можливість взаємодії університетам, коледжам, агентствам і компаніям Швеції та інших країн Європейського Союзу. Проекти передбачають студентські обміни, розвиток нових курсів і поширення результатів раніше завершених проектів;

– Програма «Навчальний Рік у Франції, Іспанії чи Німеччині», що надає можливість вивчати французьку, іспанську або німецьку мови в цих країнах;

– Програма IAESTE – міжнародна практика для студентів вищих навчальних закладів;

– DAAD (Німецька служба академічних обмінів) – організація вищих навчальних закладів Німеччини. Станом на 2015 р DAAD об'єднує 232 німецьких вузи-учасники і 129 студентських організацій, є посередником в організації зовнішньої культурної політики, а також політики вищої освіти і науки Німеччини. DAAD має 14 зарубіжних представництв та 50 інформаційних центрів по всьому світу і видає близько 50000 стипендій на рік.

Викладачі та студенти беруть активну участь у реалізації спільних освітніх програмах і отримують унікальну можливість вивчати спеціальні дисципліни іноземною мовою в університетах-партнерах. Навчання за кордоном, вивчення культури і традицій іншої країни дозволяють їм іншими очима подивитися на власну культуру та звичаї, підвищити рівень своєї білінгвальної підготовки і стати повноправним суб'єктом сучасного суспільства.

Крім цього, вони переконливо доводять відповідність якості навчання в рідному вузі міжнародним стандартам, беручи участь в різних представницьких міжнародних конкурсах і міжнародних наукових конференціях (іноземною мовою).

Говорячи про двомовність як про основну тенденцію мовного розвитку сучасного суспільства, слід зазначити, що інформаційні процеси в сучасному світі привели до корінних соціальних змін, і поряд з інформаційною революцією, людство є свідком мовної революції, в основі якої лежать соціально-комунікативні процеси білінгвізму. Інформація долає кордони, і її отримання в доступній для розуміння формі-якій іншій точці світу є дуже важливим. Розвиток глобальних білінгвальних (мультилінгвальних) процесів сучасності пов'язано, насамперед, з цінністю переданої інформації. Зважаючи на такі сучасні інформаційні та комунікаційні технології як телебачення та Інтернет, різні засоби масової комунікації, сучасний білінгвізм стрімко поширюється по всьому світу [3].

Входження тієї чи іншої країни у світовий інформаційний простір і проникнення в сферу науки та освіти інформаційних і комунікаційних технологій помітно змінює освітнє середовище будь-якого навчального закладу. Так, розвитку білінгвізму і білінгвальної освіти в сучасному суспільстві значною мірою сприяє використання якісно нового педагогічного супроводу: мультимедійні навчальні посібники, дистанційна освіта, навчання в режимі on-line та ін.

Розширення меж світового інформаційного простору в сучасному суспільстві робить обмін інформацією на білінгвальному основі найважливішим чинником функціонування єдиного міжкультурного простору. Будучи своєрідним перетином як мінімум двох мов, білінгвізм сприяє формуванню у людини нової інформаційної культури. Володіння іноземними мовами полегшує сприйняття іншої культури, надає можливість активно функціонувати в соціально-інформаційному просторі сучасного співтовариства. Білінгвізм стає ознакою культури, і необхідність усвідомлення цього явища в контексті освоєння культурних цінностей є найважливішим завданням сучасного етапу розвитку цивілізації.

Проте інтерференція (вперше цей термін виник у Празькій лінгвістичній школі, де вона визначалася як процес відхилення від норм контактуючих мов) як процес та результат процесу мовлення становить порушення носієм двомовності та багатомовності правил співвідношення контактуючих мов, які проявляються в його мові у відхиленні від норми [4].

Інтерференція – це невід’ємна складова частина процесу повільного, поступового проникнення того чи іншого іноземного елемента в систему сприймаючої мови [4]. Зрозуміло, що це негативна ознака білінгвізму, яку необхідно усувати шляхом наполегливого вивчення та удосконалення мовних навичок.

Таким чином, необхідність вивчення комплексу проблем, пов’язаних з формуванням і функціонуванням двомовності, значно зросла в умовах нової хвилі всесвітньої інтеграції. Білінгвізм як соціальне явище набуває все більшого значення і стає важливим атрибутом інформаційного суспільства. Білінгвальна освіта стає в даний час невід’ємною частиною освіти. Знання іноземних мов дозволяє кожній людині реалізувати свій накопичений потенціал незалежно від місця і часу з використанням усіх можливих умов, способів і методів навчання. Вивчення другої мови – запорука успішної кар’єри кваліфікованого фахівця, затребуваного ринком праці, здатного до ефективного роботи за фахом на рівні світових стандартів.

До перспективних напрямів подальшого лінгвістичного пошуку шляхів вирішення аналізованої проблеми слід віднести: з’ясування особливостей формування міжмовних перемикачів у мовленні білінгва; виявлення впливу мовної картини світу на іншомовний акцент білінгва; дослідження особливостей процесів кодування смислу в інтерферованому мовленні білінгвів; встановлення специфіки сприйняття еталонного мовлення білінгвами та інтерферованого мовлення носіями мови. Виходячи із зростаючої ролі англійської мови як засобу міжкультурного спілкування, перспективним також вбачається дослідження інтерференції з урахуванням етноспецифічного та лінгвокультурологічного аспектів.

Література:

1. Бирюкова Н. А. Формирование социальной мобильности личности в высшей школе / Н. А. Бирюкова, С. Л. Яковлева. – Йошкар-Ола : Изд-во Мар. гос. ун-та, 2008. – 188 с.
1. Валігура О. Р. Фонетична інтерференція в англійському мовленні українських білінгвів: Монографія / О. Р. Валігура. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 288 с.
2. Ковалева С. С. Билингвизм как социально-коммуникативный процесс: автореф. дис. канд. социол. наук: 20.00.04 / С. С. Ковалева. – Москва, 2006. – 25 с.
3. Малишева А. В. Проблема визначення терміну «мовна інтерференція» [Електронний ресурс] / А. В. Малишева. – Режим доступу : <http://intkonf.org/malisheva-av-problema-viznachennya-terminu-movna-interferentsiya/>
4. Сафонова В. В. Билингвальные образовательные программы как инструмент обновления содержания языкового школьного образования [Електронний ресурс] / В. В. Сафонова. – Режим доступу : <http://www.fismozaika.ru/document/safonova.pdf>.
5. Филимонова М. С. Билингвизм как тенденция языкового развития современного общества // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 1; [Електронний ресурс] / М. С. Филимонова, Д. А. Крылов. – Режим доступу : www.science-education.ru/101-5558.
6. Directory of higher education institutions in the European Community // Second edition. – The Commission of the European Communities: Task Force for Human Resources, Education, Training and Youth, by Erasmus Bureau. – Brussels, Luxembourg: Office for official publications of the European Communities, 2004. – 567 p.
7. Gateway to education: Socrates – European Community action programme in the field of education (2000-2006). – European Commission, Education and Culture. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2000. – 20 p.

УДК 811.111

Ю. О. Сабадаш,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ЕВОЛЮЦІЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ LOVE В АНГЛОМОВНИХ ВЕРСІЯХ БІБЛІЇ

У статті розглядаються особливості еволюції лінгвокультурного концепту LOVE. Англійські версії Біблії різних епох дають можливість простежити причини, механізми, способи вербалізації досліджуваного концепту, який трансформується в умовах модифікації біблійного дискурсу та соціо-культурно-історичних змін. Лексико-семантичні варіації та субституції вербалізаторів дозволяють розкрити специфіку еволюції концепту LOVE у Біблії під впливом мовних та позамовних чинників.

Ключові слова: еволюція, лінгвокультурний концепт, мовна одиниця, вербалізація, любов, тексти Біблії.

EVOLUTION OF THE LINGUOCULTURAL CONCEPT LOVE IN THE ENGLISH BIBLE TEXTS

The article describes the evolutionary peculiarities of the linguocultural concept LOVE which is modified in the terms of the Biblical discourse transformation. The English Bible texts of different periods allow identifying the reasons, mechanisms and ways of the concept LOVE verbalization through the aspect of linguistic factors of language development. On the basis of lexicographical sources, the author analyses the dynamics of semantic interpretation of the positive emotional concept LOVE. The focus is on the substitutions of lexical components through the linguocultural prism. Lexical and semantic substitutions permit revealing national and cultural specificity of the analyzed concept LOVE considering both linguistic and extralinguistic factors. These substitutions reflect the evolution of a human being along with the historical development of national society. The author investigates linguistic factors requiring the changes in the later versions of the Bible among which the evolution of the meaning prevails. Modernization and simplification of the textual content, «sexual revolution» in the modern society and the tendency towards the reduction of emotional expressiveness are the basic extralinguistic factors which also demand a range of substitutions in the Holy texts. The research features the considered concept LOVE in the Biblical discourse as an evolutionary product adjusted to the models of the given time periods.

Keywords: evolution, linguocultural concept, language unit, verbalization, love, the Bible texts.

ЭВОЛЮЦИЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТА LOVE В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ВЕРСИЯХ БИБЛИИ

В данной статье рассматриваются особенности эволюции лінгвокультурного концепта LOVE. Англоязычные версии Библии разных эпох дают возможность исследовать причины, механизмы и способы вербаллизации анализи-